

2 квітня – Всесвітній день поширення інформації про проблеми аутизму

У листопаді 2007 року Генеральна Асамблея ООН оголосила 2 квітня Всесвітнім днем поширення інформації про проблеми аутизму, висловивши глибоку стурбованість неухильним збільшенням чисельності дітей, які страждають розладами аутичного спектру, у всіх регіонах світу. Асамблея рекомендувала державам-членам ООН вживати заходів щодо підвищення інформованості всіх верств суспільства про проблеми таких дітей.

Символом цього дня вважається синій колір, бо це колір Всесвітньої організації аутизму Autism Speaks. Саме ця організація в 2005 році вперше організувала акцію на підтримку даної теми – акція називалася «Запали синім» (Light It Up Blue).

Аутизм (від грец. autos – «сам») – це спектральний розлад нервової системи, який характеризується багатоманітністю різновидів, відмінностей, відхилень і порушень, центральним і спільним для яких є порушення соціальної інтеграції та небажання (навіть страх) аутичних людей вступати в будь-який контакт із суспільством, зокрема зі своїм оточенням, а також стереотипність у поведінці та інтересах.

Широкому загалу ця хвороба стала відомою завдяки фільму 1988 року «Людина дощу», що розповідає про двох братів, з яких один був аутистом.

Аутизм досить розповсюджене захворювання у всьому світі, але діагностувати його стали відносно недавно, у 40-х роках минулого століття. Структура цього дефекту набагато складніша, ніж у дітей з порушеннями зору, слуху, мовлення та інтелекту, тому і діагностувати його надзвичайно важко. Раніше аутизм вважали одним з проявів дитячої шизофренії або класифікували як розумову відсталість.

При аутизмі знижений інтелект спостерігається далеко не завжди: у 10% людей розумові здібності досягають навіть геніального рівня: Вольфганг Амадей Моцарт та Альберт Ейнштейн, Вінсент Ван Гог і Леонардо да Вінчі, Вуді Аллен і Боб Ділан, Білл Гейтс, а також багато інших відомих людей як з минулого, так і сучасності, у яких вчені відзначають ті чи інші прояви розладів аутичного спектру.

Термін «аутизм» першим застосував швейцарський психіатр Ейген Блейлер (1911р.) для визначення категорії егоцентричного мислення при шизофренії, описав «аутичні порушення емоційного контакту маленьких

дітей» у 1943 р. американський психіатр Лео Каннер, якому належить термін «ранній дитячий аутизм» з причин раннього (від народження) прояву цього синдрому. Саме Каннер виділив дві найхарактерніші риси аутизму: «Крайнє відчуження і нав'язливе прагнення до збереження одноманітності обстановки».

«В аутичної дитини може бути надзвичайно глибока вразливість від живої та неживої природи, незалежно від того, володіє вона мовленням чи ні, має проблеми зору чи слуху або страждає від ДЦП. Страхі, фобії, сильне напруження спричиняють виникнення вторинних ускладнень, які спотворюють світосприйняття дитиною всіх сфер життя, заглиблення у власні переживання та агресивне відокремлення від довкілля.

Зовнішні стимули, які сприяють розвиткові звичайної дитини, в аутичної викликають роздратування, втомленість і породжують чергування агресії та самоагресії, коли дитину постійно спонукають до виконання завдань, участі у спільних іграх, спілкування тощо.

Постійно перебуваючи в такому стані, аутична дитина сприймає світ як ворожий компонент для власного життя з категоричною установкою не контактувати з ним. Щоб уникнути агресії та не вступати у взаємодію, дитина поступово усамітнюється, не реагує на звернення до неї, виявляє емоційну байдужість до почуттів членів родини, позиціонує себе як нечуючий, небачачий, невербальний, нерозумний об'єкт, повністю задоволений способом і якістю свого існування» – так описує прояви аутистичного спектру доктор психологічних наук, професор кафедри психокорекційної педагогіки Інституту корекційної педагогіки та психології НПУ імені М.П. Драгоманова Діна Шульженко у своїй книжці «Аутизм – не вирок».

«Утім, – говорить професор, – досліджуючи впродовж 20 років проблему комплексної медико-психолого-педагогічної корекції аутичних розладів у дітей, ми неодноразово переконувалися в позитивній тенденції їхньої особистості адекватно адаптуватись у соціальних обставинах, учитись разом зі здоровими дітьми, здобувати професію, створювати сім'ю – словом, бути корисним суспільству».

Кількість людей, у яких виявлений аутизм, різко зросла з 1980-х років. І передусім причиною такого росту стали нові підходи до діагностики цього захворювання.

На сьогодні згідно з європейською статистикою народжується близько 1% малюків з розладами аутичного спектру. Аутизм зустрічається у 2-4 випадках на 10 000 дітей, частіше у хлопчиків, ніж у дівчаток, у співвідношенні 3-4 : 1, хоча хвороба у дівчаток відрізняється більш тяжким перебігом та ознаками спадкової схильності. Незважаючи на складність порушень психічного розвитку дитини, у 1/3-1/4 випадків з віком спостерігається зменшення патологічних рис.

За даними Сумської обласної психолого-медико-педагогічної консультації станом на 01.06.2013 в області було виявлено 57 дітей з раннім дитячим аутизмом, станом на 01.06.2014 – 69 дітей.

В Україні не існує налагодженої системи медичної, психологічної та соціальної допомоги дітям з розладами спектру аутизму. Як правильно працювати з аутистами знають одиниці, і зазвичай це фахівці приватних закладів, яких небагато навіть у великих містах. Та й не кожна сім'я може собі дозволити віддати дитину в такий заклад.

Причини виникнення цього розладу досконало не вивчені. Наприклад, відомі випадки, коли з двох однойцевих близнюків одна дитина могла страждати цією хворобою, а інша – ні.

Аутизм може бути пов'язаний з генетичним збоєм. Проте, навіть якщо захворювання обумовлене спадковими факторами, через ген передається лише схильність до аутизму, а сам розвиток захворювання, очевидно, відбувається через інші механізми. Останні дослідження вказують, що аутизм усе частіше відносять до розряду захворювань, пов'язаних з екологічними чинниками: генетично модифіковані продукти, ліки, забруднене повітря й вода позбавляють організм потрібних мікроелементів, порушують хімічні процеси, виступаючи таким чином джерелом ризику. Аутизм може розвинутиися і як наслідок тяжких інфекційних захворювань головного мозку, а також сильних стресів у ранньому дитячому віці.

Виключно медикаментозною терапією аутизм не здолати. Для послаблення проявів потрібен комплекс реабілітаційних заходів, який стоїть на межі кількох наук: психіатрії, спеціальної психології, корекційної педагогіки та інших. Наприклад, серед іншого може бути призначено дельфінотерапію, спілкування з кінями і активне стимулювання любові до будь-яких інших тварин. Часом корисно галасливе місто замінити на морське узбережжя.

Позитивно на дітей з аутизмом впливає спорт. Будь-які заняття на воді, спортивні ігри та профільна аеробіка можуть творити чудеса не тільки у фізичному, а й в емоційному розвитку. Багатьом аутистам самовиражатися в повному розумінні цього слова допомагає виготовлення виробів власноруч.

За умов ранньої діагностики та реабілітації дитині можна допомогти в оволодінні навичками самодопомоги і спілкування. Чим раніше починається процес корекції розвитку, наприклад, з першого року життя, тим більше шансів на успіх.

Отже, батькам слід занепокоїтися та звернутися до дитячого психіатра, якщо:

- на початку другого місяця життя у дитини відсутній комплекс пожвавлення на появу дорослого, особливо матері;
- у 6 місяців відсутні інтонації гуління;
- у 8 місяців не формується здатність до повторення складів (ба-ба-ба, ма-ма-ма);
- у 9-10 місяців не формуються вказівні та інші соціальні жести;
- дитина не утримує контакту «очі в очі», постійно дивиться вбік;
- не відкликається на власне ім'я, при цьому реагує на інші подразники, що вказує на збережений слух;
- постійно виконує одноманітні дії (години малює гномиків тощо);
- уникає дотиків, не терпить втручання у свої заняття іншої людини, не виказує бажання до гри з однолітками;
- не грається іграшками, а виконує стереотипні дії з сипучими речовинами, водою;
- байдуже ставиться до дискомфортних умов: холоду, голоду, справляння фізіологічних потреб.

Звісно, перелік далеко не повний, але саме ці особливості батьки здатні помітити.

Попереджений, у більшості випадків, означає озброєний. Взавши інформацію на озброєння, ми здатні протистояти безлічі негативних явищ. Звичайно ж, ситуації бувають різними, але вони далеко не завжди залишаються безвихідними. Аутизм – не вирок, це діагноз, своєчасне визначення якого і відповідний комплекс терапевтичних та реабілітаційних заходів у більшості випадків допомагає досягти впевнених результатів у соціальній адаптації, що сприяє більш повноцінному життю.

